

ПАРКОВИЙ ТУРИЗМ В СИСТЕМІ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Мерчанський В.В., кандидат економічних наук, доцент,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2870-5902>

Нечипоренко О.Ю., здобувач вищої освіти
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

Пересечанський М.С., здобувач вищої освіти
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

Парковий туризм – це вид спеціалізованого туризму, що передбачає подорож туристів до різних видів парків, спрямовану на задоволення пізнавальних, історичних, культурних, рекреаційних та інших потреб різних вікових груп [1, с. 61]. І. Кравцова підкреслює, що парки виступають важливими об'єктами рекреаційно-туристичної діяльності регіонів України та за своїми функціональними особливостями, взаємозв'язками, що виникають при взаємодії природної та створеної людиною системи у сучасних умовах розвитку суспільства, розв'язують проблеми гармонізації середовища, створення комфортних умов для життя та діяльності сучасної людини [2, с. 124]. В.Є. Редько досліджуючи перспективи паркового туризму Дніпропетровської області підсумовує, що науковці відзначають туристсько-екскурсійну спрямованість парків, рекреаційний, історико-культурний, інфраструктурний потенціал яких дозволяє розглядати їх не тільки як об'єкти туристичної привабливості для внутрішнього й в'їзного туризму, а як окремий вид спеціалізованого туризму [1, с. 59]. На сьогодні в Україні актуальним питанням є розвиток паркового туризму, як одного з напрямків привертання туристів та забезпечення їхнього відпочинку в природних середовищах.

Парковий туризм є одним з найбільш динамічних і перспективних напрямків у сфері рекреації та подорожей. Урбанізація та зростання міст призводять до скорочення зелених зон та погіршення екологічної ситуації. Водночас з підвищенням екологічної свідомості населення збільшується попит на активний відпочинок на природі як альтернативу міському середовищу. Це зумовлює необхідність розвитку паркового туризму в межах на навколо міст.

Ефективне функціонування паркового туризму безпосередньо пов'язано з розвитком туристичної інфраструктури.

В.С. Редько відмічає, що першим чинником привабливості паркового туризму виступає транспортна доступність, яка визначається місцем знаходження об'єктів, що становлять туристичний інтерес. Звичайно, відвідуваність міських парків вище за сільські та замиські. Проте з погляду проектного підходу замиські парки мають більше можливостей для розвитку за певною спеціалізацією, тематикою, функціональним зонуванням, архітектурно-планувальними особливостями, що формує їх високу атрактивність та визначає комерціалізацію. Такий підхід дозволяє паркам стати повноцінними суб'єктами туристичного ринку, самостійно визначати свою цінову, маркетингову політику та розвиватися. Міські парки найчастіше призначені для прогулянок та відпочинку, для розвитку естетичних смаків людини, її екологічної культури, для покращення її дозвілля [1, с. 59-60].

Наступним важливим фактором розвитку паркового туризму є стан і відповідність розважальної інфраструктури. Якщо ми розглянемо парки як туристичні об'єкти, то вони мають бути більш привабливими та комфортними для відвідувачів. Інфраструктура, що містить розважальні атракції, спортивні майданчики, місця для пікніків, а також зони відпочинку, відіграє ключову роль у створенні приємної атмосфери для відпочинку та розваг. Розважальна інфраструктура повинна відповідати потребам різних груп відвідувачів, незалежно від віку, інтересів та фізичних можливостей. Наприклад, для сімейних відпочивальників важливо мати місця для активних ігор та розваг для дітей, а також зони відпочинку для дорослих. Водночас, молодь може зацікавити розвинута спортивна інфраструктура, такі як велосипедні доріжки або майданчики для волейболу, баскетболу та інших видів спорту.

Безумовно, стан і якість інфраструктури напряму впливають на загальний відгук від відвідування парків. Вони мають бути безпечними, чистими та добре обслуговуваними.

Стан та розвиток індустрії гостинності є важливим чинником для ефективного функціонування та зростання паркового туризму. Наявність сучасних закладів розміщення та харчування, значно підвищує привабливість місцевих паркових територій для відвідувачів. Будівництво готелів, кемпінгів, гірських притулків в межах або поблизу парків створює сприятливі умови для туристів, дозволяючи комфортно та безпечно досліджувати рекреаційні території. Розвиток мережі закладів харчування, зокрема популярних екокафе та ресторанів, що пропонують страви з органічних місцевих продуктів, також робить парковий туризм більш привабливим.

Розвиток паркового туризму передбачає впровадження ефективних рекламних та маркетингових компаній направлених на популяризацію та залучення нових відвідувачів. Сприяння цьому процесу здійснюють туристичні оператори та туристичні агенства, які створюють цікаві туристичні пакети та пропозиції для популяризації паркових дестинацій. Популяризації паркового туризму сприяє проведення прес-турів. Науковці відзначають, що прес-тури не тільки знайомлять гостей парків з атракціонами, які існують на його території, а й дають можливість обговорити поточні проблеми з метою пошуку додаткових джерел фінансування для їх вирішення. Вони можуть допомогти відновити інфраструктуру комплексів і зробити їх більш привабливими для відвідувачів. Такі домовленості сприяють поширенню інформації в засобах масової інформації, соціальних мережах, блогах, а також у відомих українських та закордонних туристичних виданнях. Як наслідок, це сприяє залученню більшої кількості відвідувачів, зростанню їх рекреаційних витрат шляхом розширених видів туристичної діяльності на території парків. Паркові відпочинкові комплекси отримують таким чином більше прибутку, частина якого, поряд з фінансуванням утримання парків, може бути витрачена на їх розвиток [4, с. 249].

В регіонах України існує низка перешкод на шляху ефективного становлення паркового туризму. Проблемними моментами розвитку паркового туризму є недостатнє державне регулювання та фінансування сфери туризму, низький рівень інфраструктури та сервісу, невідповідність стандартів якості туристичних послуг європейським вимогам, недостатня просвітницька та маркетингова робота, низька екологічна культура туристів та місцевого населення. Також дослідники Н.В. Чорненька та Я.Я. Чорненький відмічають, що проблеми функціонування парків криються у невідповідності функціонального призначення територій та реального їх використання. Ідеться про забудову зелених масивів житловими та соціальними спорудами, розташування в паркових зонах торгових точок, перенасичення парків доріжками і майданчиками з асфальтовим, бетонним чи іншим неприродним покриттям, відсутність (та й неможливість впровадження) компенсаційних заходів [3, с. 294].

Недосконале державне регулювання та недостатня фінансова підтримка галузі туризму є серйозними обмеженнями для розвитку інфраструктури та послуг в паркових зонах. Низький рівень сервісу та інфраструктурні проблеми, такі як поганий стан доріг та недостатнє обладнання для відпочинку, також впливають на привабливість паркових територій для туристів.

Однією з ключових проблем є екологічні проблеми, такі як забруднення та відсутність відповідального відношення до природних ресурсів, можуть загрожувати екосистемам парків та погіршувати якість середовища для відвідувачів. Особливо це актуально у великих міських парках, які є важливими рекреаційними зонами для місцевого населення.

Для подальшого розвитку паркового туризму необхідно великі інвестиції та управлінські зусилля. Такі заходи можуть охоплювати модернізацію наявних атракціонів, впровадження нових технологій, а також збереження та реставрацію природних елементів парків. Такий підхід вимагає проєктного підходу до розбудови паркової інфраструктури та значних інвестицій. Для забезпечення успішної реалізації цих ініціатив необхідно залучити державні установи, місцеві органи самоврядування, благодійні фонди, громадські організації туристичного спрямування тощо. Широке партнерство між цими структурами дозволить збільшити обсяги інвестицій, сприяти ефективному використанню ресурсів та забезпечити стале фінансування проєктів розвитку паркового туризму. Такий підхід відображає важливість спільної дії та координації різних зацікавлених сторін у здійсненні стратегічних ініціатив з розвитку туризму в парках.

Література:

1. Редько В.Є. Перспективи паркового туризму в Дніпропетровській області. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент.* 2015. Вип. 13. С. 59-62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_cim_2015_13_15
2. Кравцова І.В. Садово-паркові ландшафти як об'єкти рекреації і туризму. *Природа західного Полісся і прилеглих територій* : зб. наук. праць Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки; редкол.: Ф.В. Зузук [та ін.]. Луцьк, 2012. № 9. С. 124-128.
3. Чорненька Н.В., Чорненький Я.Я. Функціональне призначення паркових зон міст як осередків короткотривалого відпочинку. *Ученые записки Таврического национального университета имени В.И. Вернадского Серія «География».* Том 24(63). 2011. № 2, Ч. 2. С. 292-295.
4. Dolynska, O., Smyrnov, I., Shorobura, I., Merchanskyi, V., & Tsurkan, I. (2023). The Role of Press Tours in the Development of Park Recreation Complexes. *Journal of Environmental Management & Tourism*, 14(1), 249-260.